

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Наукове товариство студентів, аспірантів,
докторантів і молодих вчених СумДУ

ПЕРШИЙ КРОК У НАУКУ

Матеріали
ІХ студентської конференції
(Суми, 25 лютого 2018 року)

Суми
Сумський державний університет
2018

НАРОДНЕ ВЕТО ЯК ФОРМА РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВОТВОРЧИХ ПОВНОВАЖЕНЬ НАРОДУ

Маслюк Д. О, *студентка*; СумДУ, гр. Ю-71

У сучасних умовах реформування державно-правових інституцій, посилення інтеграційних факторів розвитку державності і правової системи в Україні, демократизації суспільного життя вивчення проблем правотворчості народу набуває особливої актуальності в контексті належного розподілу правотворчих функцій між державою й іншими суб'єктами публічної влади, зокрема народом. Наукові дослідження питань участі громадян у правотворчості дозволяють сформулювати уявлення про форми такої участі, виділити ті з них, які передбачають безпосередню та опосередковану участь громадян у процесі прийняття, зміни чи скасування актів чинного законодавства. Системний аналіз Конституції України свідчить, що ключовою формою правотворчості народу є всеукраїнський референдум. Важливою формою реалізації правотворчих повноважень народу є перспективний для України інститут народного вето.

«Народне вето» передбачає право народу відхилити шляхом голосування на референдумі закони (їх окремі положення), що були прийняті парламентом і вступили в дію. У зарубіжній юридичній літературі наголошується на тому, що «народне вето» є різновидом відхиляючого референдуму. Очевидно, що не в усіх випадках голосування, спрямоване на скасування чинного нормативно-правового акта (його окремих положень), може трактуватися як «народне вето». Скасування законів - складова законотворчого процесу. Однією з форм участі громадян у цьому процесі є відкладальний референдум, предметом якого є закон, що прийнятий, але ще не вступив у дію. Такий референдум дозволяє відкласти прийняття відповідного закону та зумовити необхідність його доопрацювання з урахуванням результатів народного голосування.

Розглянемо інститут «народного вето» і в іншому контексті. Необхідність у скасувальному голосуванні виникає лише тоді, коли правотворчий процес завершився і нормативно-правовий акт набрав чинності. У випадку, коли вже прийнятий парламентом закон суперечить волі народу, передбачається застосування «народного

вето», тобто накладення заборони на такий закон, недопущення його реалізації. Зміст «народного вето» – це право на заборону. Реалізуючи право вето, громадяни припиняють дію закону, прийнятого парламентом від імені народу. У цьому й полягає відмінність «народного вето» від будь-якого іншого референдуму.

Суб'єктами ініціювання «народного вето» є громадяни держави, народні обранці, органи державної влади. Нині право «народного вето» за народною ініціативою передбачено у Конституції Італії, Латвії, Швейцарії. Так, згідно з процедурою народного вето у Швейцарії на рівні федерації винесення законів і парламентських постанов на референдум здійснюється на вимогу 50 тис. виборців. В Італії на вимогу 500 тис. виборців або за рішенням не менш як 5 обласних рад призначається референдум щодо повної (часткової) відміни закону. Водночас не допускається проведення референдумів щодо законів, що регламентують питання податків, бюджету, амністії, помилування, оголошення стану війни, введення надзвичайного стану, ратифікації міжнародних договорів. Існує обмеження права ініціювання «народного вето» за рік до закінчення каденції однієї з палат парламенту та протягом року після обрання парламенту.

На нашу думку, запровадження інституту «народного вето» в Україні на конституційному рівні є доцільним. Запропонована новація передбачає можливість винесення на всеукраїнський референдум питання скасування прийнятого Верховною Радою України закону («народне вето»). При цьому варто зауважити, що референдум не проводиться, якщо парламент самостійно відміняє відповідний закон. Доцільним є також розгляд питання щодо надання Президенту України права призначати всеукраїнський референдум з питань скасування закону у випадку подолання Верховною Радою України вето Президента України щодо відповідного закону. Як відомо, закони України приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй. А отже, вважаємо передчасним (до змін до Конституції України в частині прийняття законів Українським народом) врегулювання у чинному Законі України «Про всеукраїнський референдум» питань, що визначають порядок прийняття чи скасування законів України на всеукраїнському референдумі.

Керівник: Рябченко Т. О. к.ю.н.,
ст. викладач кафедри КПТДП ННІ права